

נר מנחם

הגות לפרשת השבוע

לע"נ ר' מנחם ב"ר יששכר ומרת רחל ב"ר מנשה שרעבי ז"ל

הרהורים לפרשת ויקהל תשפ"ב | הרב מנחם יעקבזון ראש הישיבה במושב

במה שבת היא מלכה?

התואר 'שבת המלכה' מאד שגור על פינו עוד מילדות. המקור של הכינוי הזה הוא בתלמוד מסכת בבא קמא דף ל"ב, שם מופיע בארמית הכינוי 'מלכתא' - ומשם הוא מועתק לפיוט המפורסם 'לכה דודי' שהתקבל בכל תפוצות ישראל, כמו גם לזמירות ופיוטים שונים. (מעניין לציין כי ברמב"ם בהלכות שבת מופיע לשון זכר 'שבת המלך') - **מדוע השבת נקראת מלכה או מלך ובמה זה מתבטא?**

אם ננסה להשיב על השאלה השניה, ניתן לומר כי הביטוי למלכותה של שבת הוא בכך שצריך לכבד אותה ביותר, לובשים לכבודה בגדים מיוחדים - מצפים לה ויוצאים לקראתה כמו שיוצאים לקראת המלך - כלשון הרמב"ם, ועוד כהנה... אולם **מדוע** היא נחשבת מלכה?

דוקא בימינו כאשר גם במדינות שמוסד המלכות לא התבטל - בדרך כלל הוא חסר סמכויות - ניתן לראות את עוצמתה הפנימית של המלכות. המלך נותן עוצמה לאומה, המלך מרכז את העם לחטיבה אחת ומעורר את השייכות והאחוה הלאומית. וזה בולט עוד יותר כאשר המלך הוא רק בעל מעמד סמלי. הכתרת מלך היא מאורע הגורר היסטריה לאומית - כך גם בדרך כלל מותו (או יובל שבעים...) כל זאת לדעתנו - מחמת הכח של המלך לרכז את העם סביב האלמנט הלאומי.

הרמב"ם במצות מינוי מלך כותב זאת במילים ספורות ומגדיר את תכלית המצוה בכך **ש'יקבץ כל אומתנו וינהיגנו'**.

הכח של עם הוא באחדותו. מדהים היה לראות איך ראש ממשלת אוקראינה (יהודי במוצאו כמדומני) קבע את היום שיועד לתחילת המלחמה לפי התחזיות - יום רביעי שעבר, כיום האחדות בו היה שבתון לאומי ומפגני אחדות בכל המדינה. הוא הבין את הסוד שהאחדות היא כוחה של אומה והוא כנראה גם מנהיג שיש בו מהתכונות והיכולות ללכד סביבו את העם.

'יהודי שומר שבת'

גם לשבת יש את הכח הזה לקבץ וללכד את האומה. אולי זו הסיבה שבפרשתנו השבת והמשכן נאמרו ב'הקהל'. משה מקהיל את כל העם ומצוה אותם על השבת ועל בניית המשכן שלאחר מכן הוא בית המקדש. שני אלו הינם מוקדי הכח של אחדות האומה. גם בית המקדש הוא המרכז סביבו מתלכד העם כולו 'אליו יהיה הקיבוץ ברגלים' כלשון הרמב"ם, ובמדבר בטרם עלו לרגל - היתה כל חנייתם 'סביב למשכן'. מאידך, האחדות היא התנאי הראשוני להשראת השכינה במשכן ובכל מקום!

השבת, חוץ ממה שהיא יום מנוחה וקדושה היא דגל וסמל, 'יהודי שומר שבת' הוא סטטוס אחר גם אם איננו מקיים את כל המצוות, אפילו בקבורה יש חלקה נפרדת לשומרי שבת... במובן מסויים, יהודי שחלילה אינו שומר שבת - מסיר את הדגל... הוא מתנכר ליהדותו. אם הוא מחלל שבת בפרהסיא הוא מבזה את הדגל הלאומי...

כמובן שזה רק הרובד החיצוני של הענין והוא בא לסבר את האוזן - ולקרב אל הרעיון גם מי שלא זכה להכיר את הטעם האמיתי של שבת.

זו גם הסיבה שעל אף שמדינת ישראל לצערנו אינה מדינה דתית, וחוקיה אינם מבוססים על התורה והדת, ישנה התעקשות של גורמים רבים, דתיים, ושאינם כאלו - לשמר את הפרהסיה הציבורית במינימום חילול שבת, ולהאבק על כל פירצה נוספת.

צונאמי!

לצערנו כבר חלף הקונצנזוס שהיה קיים בנושא זה בימים עברו – כאשר בעיר העברית הראשונה דרש ראש העיר דיזנגוף לשמר את הפרהסיה השבתית, וכאשר 'המשורר הלאומי' שלא היה שומר מצוות הטביע את הפיתגם 'יותר מששמרו ישראל על השבת – השבת שמרה עליהם'...

אכן היא שמרה עליהם מהתבוללות, היא שמרה עליהם כעם בעל זהות וגאווה לאומית, וגם על התא המשפחתי. השבת מגבשת את העם כמו מלך, כמו דגל ושאר סממנים שיש בהם כח זה.

למרבה הצער והבזיון, בימים אלה מתקבל הרושם שלרבים מהמחוקקים בישראל, גם התבוללות איננה דאגה, גל מטורף של הרס לשאריות היהדות במדינה שוטף כמו צונאמי ואין עם מי לדבר...

'השביעי' ביהדות

נשוב אל נקודת האחדות של השבת ונעמיק בה.

העומק של הדבר הוא גם בהיות היום השביעי כמו כל שביעי – נקודת המרכז שבתוך שש קצוות. בעולם הפיזי ישנם מזרח, מערב, צפון, דרום, מעלה מטה. נקודת המרכז היא הנקודה המאטפיזית המאחדת את הכל. לכן המספר שבע תופס מקום מאד משמעותי ביהדות. חודש תשרי שהוא חודש הימים הקדושים והמועדים הוא החודש השביעי (בשנה התורתית המתחילה בניסן) בפסח שבעה ימים והיום השביעי הוא חג, בסוכות שבעה ימים ואנו עורכים שבע הקפות ושוב בשמחת תורה שבע הקפות.

בלשון חז"ל במדרש מופיע הניסוח '**כל השביעין חביבין**' החביבות הזאת נובעת מהיות ה'שבע' נקודת המרכז הרוחנית, כך יום השבת הוא נקודת המרכז של השבוע המקרינה על כל הימים ברכה וגם רוחניות...

אכן יום שבת נקרא 'חמדת ימים', ועל אף שמי שלא טעם חושב שזה יום מגביל ואולי מעצבן אבל '**טועמיה חיים זכו**' בדיוק על זה נאמר 'מי שלא טעם לא יודע...' וכפי שאנו אומרים בתפילה 'ישמחו במלכותך שומרי שבת' הוה אומר על אף שלכאורה זה נראה הגבלה וקושי דוקא שומרי שבת הם 'ישמחו במלכותך'.

כמו שהשבת יוצרת את הליכוד שלנו כעם, וזה כאמור אחת המשמעויות להיותה מלכה או מלך, כך היא יוצרת את הלכידות המשפחתית. אין יותר מאחד ומלכד משולחן שבת יהודי חם...

רק הניתוק מהעיסוקים ומהתקשורת ומכל המכשירים הורסי הקן המשפחתי, השלוה של שבת והקדושה והאור שהיא נוסכת – יכולות ליצור את הגיבוש הזה ואת המתיקות הזו - גיבוש ואחדות משפחתית ואחריה גיבוש ואחדות לאומית להן אנו כה זקוקים תמיד ובמיוחד בתקופות ובימים אלו...

ועל גבי האחדות הזו נזכה למדרגה הנוספת, להשראת השכינה בתוכנו! כמו המשכן – גם השבת פועלת בשני מהלכים. מצד אחד היא מאחדת ומגבשת, ומצד שני כדי לזכות לפנימיותה, להשראת השכינה שלה ושל המשכן – אנו זקוקים לכח האחדות כי רק על 'עם ישראלי שורה השכינה, וכפי שאמרה אסתר למרדכי 'לך כנוס את כל היהודים'...

את היום וכף ליום

לתגובות: פקס 039601961 nhrh999@gmail.com

ישיבת מאור יצחק מושב חמד